

Мирончук Н.М. Підготовка майбутніх учителів до практичної виховної діяльності у процесі вивчення курсу «Теорія і методика виховної роботи» / Мирончук Н.М. // Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія/ за ред.. проф.. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. – С. 363-379.

Н.М. Мирончук

Підготовка майбутніх учителів до практичної виховної діяльності у процесі вивчення курсу «Теорія і методика виховної роботи»

Як зазначено в концепції загальної середньої освіти [7], зміни в змісті й структурі загальної середньої освіти мають глибинний характер і потребують розв'язання проблем підготовки вчителя, який усвідомлює свою соціальну відповідальність, постійно дбає про своє особистісне і професійне зростання, вміє досягти нових педагогічних цілей.

Згідно сучасних нормативних документів у сфері освіти і виховання [9], головне завдання школи – виховання особистості з урахуванням її унікальної природи, і вже на цій основі формування у неї моральних цінностей, творчої і самотворчої діяльності, успішність якого великою мірою залежить від особистості вчителя, який повинен володіти високими моральними якостями, ґрунтовними знаннями, педагогічними технологіями, здатністю отримувати додаткові знання, необхідні для практичної діяльності. Відповідно домінантною є підготовка педагога як вихователя й організатора навчально-виховного процесу.

Висновки й положення провідних педагогічних теорій, що відображають тенденції педагогічної освіти, професійного становлення вчителя, підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності як складової педагогічної майстерності, провідні ідеї основних напрямів реформування діяльності загальноосвітньої школи, загальнопедагогічні теорії відображені в наукових доробках О. Абдуліної, Л. Артемової, О. Антонової, П.Атутова, Ю.Бабанського, С.Батишева, С. Вітвицької, С.Гончаренка, М.Данилової, О. Дубасенюк, І.А.Зязюна, В.Краєвського, Н. Кузьміної, Н.Ничкало, Т.Ільїної, М.Скаткіна, Г.Щукіної та ін. Вченими розкриваються загальнотеоретичні основи підготовки майбутнього вчителя, різні аспекти формування його професійних умінь, в тому числі його готовності до виховної діяльності (О. Бондаревська, О. Дубасенюк, П. Підкасистий, Г. Троцько, Н. Щуркова, ін.).

Якість навчально-виховного процесу школи, його результати істотно визначаються ступенем теоретичної та практичної підготовки вчителя, рівнем його педагогічної

майстерності, у формуванні яких вагома роль належить виховному та розвиваючому потенціалу навчальних дисциплін. Потребою сучасної професійної педагогічної підготовки вчителя до майбутньої практичної діяльності є моделі освіти, які створюють умови для розвитку особистісно-творчого потенціалу майбутнього вчителя-вихователя та накопичення первинного практичного досвіду.

Основними видами педагогічної діяльності, яка здійснюється у цілісному педагогічному процесі, є викладання і виховна діяльність. Виховна діяльність у дослідженні О. Дубасенюк [5] розглядається як взаємодія педагога-вихователя з учнями, в процесі якої розв'язується множина виховних задач, спрямованих на самостановлення, саморозвиток, самовиховання молодшої людини в особистісному і соціальному планах. Таким чином, виховна діяльність спрямована на розв'язання завдань усебічного гармонійного розвитку особистості шляхом організації виховного середовища й управління різноманітними видами діяльності вихованців.

Н. Анненкова оперує поняттям «практична готовність педагога до виховної діяльності» [1] і визначає ряд психолого-педагогічних умов, які сприяють її формуванню: суб'єктно-особистісна спрямованість і рефлексивність професійної освіти; активне використання особистісно і практико орієнтованих педагогічних технологій; поєднання традиційних форм навчання з інноваційними, які ставлять педагога в умови, максимально наближені до реальної життєвої ситуації, а також моделювання уявних подій; зв'язок теорії з практикою; пріоритет суб'єкт-суб'єктних відносин у педагогічному процесі; опора на ціннісний потенціал змісту освіти, інтеграцію предметів філософського, культурологічного, психолого-педагогічного, організаційно-методичного блоків; використання вітчизняної культурної спадщини як ефективного засобу підготовки педагогів до роботи з виховання молоді; включення особистісного досвіду в процес навчання.

Н. Вініченко наголошує, що підготовка студентів до виховної діяльності повинна мати практичну спрямованість й виокремлює такі умови ефективності підготовки [2, с. 22]: включення студентів до активної практичної діяльності упродовж усього періоду професійної підготовки; забезпечення інтегрованого практико орієнтованого характеру змісту й процесу підготовки; в процесі практики студенти залучені до дослідницької діяльності; педагогічна практика забезпечується навчально-методичними матеріалами і педагогічним керівництвом.

Підготовка майбутніх учителів до реалізації виховної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється у процесі вивчення нормативних навчальних дисциплін („Вступ до спеціальності”, „Педагогіка”, „Теорія і методика виховної роботи”, „Основи науково-педагогічних досліджень”, „Основи педагогічної майстерності”), через

упровадження авторських курсів, у педагогічній практиці, науково-дослідній підготовці, через самостійну освітню діяльність.

Однією із вагомих складових змісту психолого-педагогічної підготовки студентів до здійснення виховної діяльності з учнями є навчальний курс «Теорія і методика виховної роботи», теоретичні та методичні основи організації якого маємо на меті розкрити.

Цей курс синтезує головні положення філософського, теоретико-методичного характеру в поєднанні з елементами педагогічної майстерності та технології.

Навчальний курс «Теорія і методика виховної роботи» покликаний забезпечити студентів професійними знаннями (теорією виховання), педагогічними вміннями (методикою), навичками й автоматизованими діями, які перетворилися на звичку (технологією), та практичним досвідом (педагогічною практикою). Об'єктом теорії виховання є процес виховання як цілеспрямоване формування особистості як суб'єкта життя в контексті сучасної культури, методики виховання – організація життєдіяльності вихованців як процесу їх взаємодії з навколишнім середовищем.

Мета курсу – сприяти формуванню в студентів теоретичних знань і практичних умінь, розвитку професійної спрямованості, педагогічного мислення, ціле-мотиваційної сфери; залучити майбутніх учителів до творчого пошуку; формувати в них прагнення підвищувати виховну майстерність.

У процесі вивчення курсу «Теорія і методика виховної роботи» відбувається підвищення наукового рівня майбутнього вчителя, формування знання змісту виховних програм та технологій їх реалізації, змісту виховного процесу та методики його реалізації, вивчення і впровадження у шкільну практику передового педагогічного досвіду з проблем виховання шкільної молоді, збагачення новими, прогресивними й досконалими методами і засобами навчання, вдосконалення навичок самоосвітньої роботи вчителя, надання йому кваліфікованої допомоги з теорії виховання та практичної діяльності.

Завдання підготовки студентів до виховної діяльності у процесі вивчення навчальної дисципліни передбачають:

- поєднання теоретичних знань і практичних умінь у реальній виховній діяльності;
- розвиток дослідницьких умінь у студентів через залучення до науково-дослідницької діяльності, пов'язаної з вивченням проблем виховання;
- організація педагогічної взаємодії студентів з класними керівниками, учнями;
- розвиток рефлексивних умінь і самооцінки власних виховних умінь.

В основу підготовки студентів до практичної виховної діяльності покладено загальнометодологічні принципи цілісності й гуманістичної спрямованості навчально-виховного процесу, міждисциплінарної взаємодії педагогічного процесу, суб'єктно-

особистісної спрямованості й рефлексивності професійного становлення майбутнього вчителя-вихователя.

Курс “Теорія і методика виховної роботи” покликаний спрямувати творчу діяльність майбутнього педагога на оволодіння системними знаннями про закономірні зв’язки людини з природою і суспільством, про процеси становлення особистості в реальному соціокультурному і освітньому просторі; сприяти розвитку творчого потенціалу майбутнього вихователя, формуванню внутрішньої установки щодо самоосвітньої діяльності, самовиховання та саморозвитку, здатності використовувати теоретичні знання в практичній діяльності. У ньому висвітлено сутність процесу виховання як цілісної системи, визначеність мети виховання соціальним життям; педагогічні умови, що забезпечують ефективний виховний вплив на формування особистості; методи формування особистості; їх науково-методологічні засади. Розкрито зміст виховання в педагогічному процесі. Велику роль приділено методам пізнання, самопізнання й саморегуляції особистості; координації виховної діяльності педагогів; формуванню морального досвіду на основі різносторонньої діяльності школярів; педагогічній підтримці дітей; роботі з батьками тощо.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні оволодіти теоретичними знаннями:

- знати сутність, цілі, структурні елементи, етапи процесу виховання, зв’язок із соціальною дійсністю, обумовленість характеру розвитку біологічною природою людини, прояви особистісного зростання дитини;

- визначати цілі виховання, завдання виховання в ситуації соціальної дійсності;
- окреслювати зміст виховання відповідно до завдань суспільного розвитку;
- створювати програму виховання;
- виявляти механізми впливу діяльності на розвиток особистості і т.ін.;

практичними *уміннями*:

- уміти діагностувати, прогнозувати, планувати та конструювати педагогічну реальність, що має на меті гармонійний розвиток особистості школяра;

- вибудовувати професійну діяльність відповідно до теорії;
- знаходити оптимальні способи реалізації теоретичних положень;
- обирати засоби залежно від конкретної ситуації;
- варіювати методики відповідно до обставин;
- змінювати тактику взаємодії при зміні соціальної реальності;
- організовувати конкретну діяльність як реальну взаємодію дитини і світу.

- надавати педагогічну підтримку учням та здійснювати професійний аналіз виховного процесу, оцінювати його результативність.

Як відомо, навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі будується за контекстною технологією (автор – професор А. Вербицький), в основі якої – послідовне моделювання професійного та соціального змісту майбутньої професійної діяльності студента [3].

Беручи за основу контекстний підхід педагогічної підготовки майбутніх учителів, навчально-пізнавальну діяльність студентів організовуємо за такими видами: навчальна діяльність, квазіпрофесійна діяльність та навчально-професійна діяльність. Так навчальна діяльність студентів відображається в таких академічних формах, як лекції та практичні заняття. Квазіпрофесійна діяльність означає моделювання в ігровій формі предметного і соціального змісту майбутньої виховної роботи педагога в умовах навчального закладу; навчально-професійна діяльність студентів реалізується у процесі виконання науково-дослідної роботи (здійснення мікродослідження виховної реальності у загальноосвітньому навчальному закладі).

Зміст теоретичної підготовки студентів відбувається з опорою на сучасні теоретико-методологічні концепції особистісно-діяльнісного напрямку, здобутки вітчизняної й зарубіжної педагогіки, народну педагогічну спадщину, реальний життєвий виховний досвід.

Підкреслюючи виховний потенціал змісту сучасних навчальних дисциплін, І. Ярмачев зазначає, що «ефективність розв'язання виховних задач залежить від цілеспрямованого відбору змісту навчального матеріалу, який надає учням зразки істинної моралі, духовності, громадянськості, гуманізму» [10, с. 66].

Зміст підготовки студентів передбачає логічну послідовність таких змістових модулів: система виховної роботи в школі (процес виховання як цілісна система; підходи до виховання; програма виховання; діагностика вихованості; організаційно-педагогічна діяльність класного керівника); зміст і методика організації виховної діяльності з учнями (зміст процесу виховання: моральне виховання, основи розумового виховання школярів, естетичне виховання учнів, екологічне виховання школярів, основи трудового та економічного виховання учнів, основи фізичного виховання; методи і засоби виховання школярів); педагогічний супровід дитини та сім'ї вихованця (сімейне виховання, методика виховної роботи класного керівника з батьками; організація різносторонньої діяльності школярів: види позаурочної діяльності, виховні справи, етапи розвитку колективної творчої справи, різновиди групових і масових форм організації виховного процесу; професійний аналіз виховного процесу).

Способи виховної діяльності формуються у процесі взаємодії форм професійної підготовки: аудиторних занять (лекцій, практичних занять), самостійної роботи студентів.

Виховний вплив на майбутніх учителів має особистісне, професійно і соціально обґрунтоване ставлення викладача до самої науки, до виховних проблем сьогодення, його власна позиція стосовно гострих питань морального виховання молоді, намагання пояснити суперечності педагогічних реалій [4, с. 16]. Зазначимо, що у процесі викладання лекцій моделюється не тільки зміст, але й специфічна форма професійної виховної діяльності педагогів. Саме тому вагомою рисою лекцій є їх практична спрямованість.

Як наголошує Г. Іванчук, освіта має забезпечувати чітку налаштованість на самоосвіту; запам'ятовування знань за переказом (лекції, відповіді на семінарах) повинне витіснятися емоційно насиченим, ціннісно значущим знанням, яке здобувається самостійно; некритичне сприйняття знань – замінюватися особистим їх відбором і структуруванням, вибіркоким привласненням. За такого підходу головною функцією лекції є не інформаційна, а координувальна, семінарські заняття з переказу фрагментів прочитаного перетворюються на полілог, діалог, активізуючи рефлексію [6, С. 70-7].

Під час читання лекцій при вивченні курсу «Теорія і методика виховної роботи» використовуються такі їх форми: лекції-бесіди, лекції з елементами проблемності, лекція з розглядом конкретних педагогічних ситуацій.

Найбільш ефективною є проблемна лекція, в процесі якої процес пізнання студентів наближається до пошукової, дослідницької діяльності. Такий підхід сприяє розвитку в студентів теоретичного мислення; формуванню пізнавального інтересу до педагогічних дисциплін, актуальних проблем педагогіки; розвитку професійної мотивації фахівця.

Засобом управління мисленням студентів під час проведення лекції є діалогова взаємодія викладача і студентів. Активне залучення студентів до процесу ведення лекції здійснюється через включення студентів у роль співлектора, постановку проблемних запитань чи ситуацій, використання результатів попередньої дослідницько-пошукової діяльності студентів, актуалізацію засвоєних знань та мотивування їх самостійної діяльності. Система дослідницьких завдань, які використовуються під час читання лекцій, подана в табл. 1.

Таблиця 1

Система дослідницьких завдань до лекцій з дисципліни „Теорія і методика виховної роботи”

Тематика лекцій	Дослідницькі завдання
Процес виховання як цілісна система	1. Доведіть актуальність проблеми виховання, використовуючи матеріали сучасних досліджень та підтверджуючи прикладами із виховної практики. 2. Застосуйте методику „Оцінка ступеня розвитку якостей,

	необхідних для успішної діяльності у сфері „людина-людина””.
Організаційно-педагогічна діяльність класного керівника	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поміркуйте „Чи потрібен класний керівник у школі?” 2.Провести мікродослідження „Рівень сформованості виховних умінь студентів природничого факультету”. 3.Підібрати вислови з народної педагогіки про виховання, про вихователя.
Моральне виховання школярів	<ol style="list-style-type: none"> 1.Доведіть актуальність проблеми морального виховання у сучасному суспільстві. 2.Провести мікродослідження „Особливості ціннісних орієнтацій студентів природничого (філологічного, історичного тощо) факультету”. 3. Дослідити ціннісні орієнтації сучасних підлітків. 4.Підібрати висловлювання з народної педагогіки про моральне виховання.
Основи розумового виховання учнів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Доведіть актуальність проблеми розумового виховання школярів. 2. Провести мікродослідження з вивчення пізнавальних інтересів школярів. Методика „Що Вам цікаво”. 3. Підібрати вислови з народної педагогіки про розумове виховання.
Основи трудового та економічного виховання учнів	<ol style="list-style-type: none"> 1.Доведіть актуальність проблеми виховання школярів у праці. 2.Провести дослідження з теми ”Мотиви професійного вибору”. 3.Підібрати вислови з народної педагогіки про працю, трудове виховання, вибір професії.
Сімейне виховання. Методика виховної роботи класного керівника з батьками	<ol style="list-style-type: none"> 1. Доведіть актуальність проблеми сімейного виховання, використовуючи матеріали сучасних досліджень. 2. Проведіть мікродослідження „Методи виховання в сім’ї”.

Безпосередня участь студентів у підготовці й проведенні лекцій через виявлення й аналіз проблем виховної практики й існуючих суперечностей сприяє усвідомленню ними проблеми й активній участі у пошуку шляхів її розв’язання.

Практична підготовленість педагога, як зазначає О.Дубасенюк, означає сформованість у нього готовності діяти в конкретній педагогічній ситуації, застосовуючи відповідні обставинам засоби, методи, прийоми виховної діяльності. Даний параметр

включає ще й такі складові, як умілість вихователя та його технологічну озброєність. Умілість педагога у поєднанні з володінням сучасними технологіями дослідження, конструювання, взаємодії, контролю дає йому можливість ефективно розв'язувати основні класи виховних задач, зокрема пов'язані з виробленням загальних стратегій виховання учнів, побудовою системи відносин вихованців, громадських якостей особистості, конструюванням виховної інформації і засобів виховної взаємодії з учнями, організацією виховного процесу у вигляді сукупності виховних ситуацій, оцінюванням результатів виховної діяльності [4, с. 7].

Практичні заняття призначалися для аналізу, конструювання та моделювання реального педагогічного процесу.

Саме отримані в практичній діяльності знання є особливо значущими – вони доповнюють і розширюють теорію, актуалізують знання, отримані в модельованих педагогічних ситуаціях. Організаційними формами, в яких студенти набувають певного практичного досвіду, є аудиторні практичні заняття. На заняттях засвоюються форми, методи, засоби виховної діяльності, здійснюється аналіз реальних ситуацій, виявлених під час практики, розглядаються різні варіанти і моделі поведінки в ситуаціях взаємодії з вихованцями, батьками, педагогами, напрацьовуються способи дій. Крім того, студенти послідовно аналізували різні форми організації виховного процесу, плани виховної роботи класного керівника, плани-конспекти виховних справ та моделювали фрагменти виховних заходів.

Активна групова взаємодія та самостійна діяльність сприяють створенню у майбутніх учителів необхідного інформаційного фонду, необхідного для здійснення ефективного виховного процесу. Це насамперед знання педагога про своїх вихованців, їх психологічні властивості, про цілі, зміст, засоби взаємодії з усіма суб'єктами виховної діяльності, про переваги і недоліки власної особистості і діяльності. Набута інформація є основою для визначення студентами стратегії педагогічного впливу на учнів спочатку в модельованих ситуаціях, а потім і безпосередньо у майбутній практичній діяльності.

Важливу роль у формуванні виховної майстерності майбутніх учителів має самостійна творча робота і, зокрема, оволодіння ними професійними моделями виховної діяльності при здійсненні науково-дослідної роботи, що передбачає розв'язання системи взаємопов'язаних завдань. Останнє забезпечує розвиток професійної спрямованості, пізнавальної активності, мотиваційної сфери студентів, "спіралеподібне" формування їх професійних умінь [4]. Самостійна робота студентів включає пошук необхідних джерел для підготовки до теоретичних аудиторних занять, аналіз документів виховної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі, розробку проектів різних видів, пошук методичних матеріалів, укладання методичного портфоліо.

В основу підготовки майбутніх учителів до виховної діяльності у процесі вивчення навчального курсу покладено самоорганізацію навчальної діяльності студентів у тісному взаємозв'язку з викладачем. Викладач скеровує діяльність студентів, консультує і направляє їх у самостійному пошуку нового знання через індивідуальні та групові консультації, роботу в мікрогрупах, долучає студентів до методики проведення практичних занять у формі дискусії, діалогів із учителями і школярами, проблемних навчальних екскурсій до загальноосвітніх навчальних закладів, розв'язання проблемних педагогічних ситуацій, моделювання педагогічних систем, порівняльного аналізу дієвості педагогічних засобів і прийомів, захисту педагогічних проектів тощо.

У контексті ідей особистісного саморозвитку великої значущості набуває нове осмислення науково-дослідної роботи студентів загалом у процесі педагогічної підготовки й при викладанні курсу зокрема.

Набуваючи початкового досвіду аналізу феноменів і процесів педагогічної діяльності, студенти здатні, за умови компетентної підтримки, продовжувати самостійні дослідження. Для цього важливо, щоб науково-дослідна робота включалася в освітній процес ВНЗ не як додаткове, хоча й бажане явище, а поставала його стрижнем: надавала сенсу вивченню теоретичних навчальних курсів, детермінувала творчий характер педагогічної практики, спонукала до самоосвіти, актуалізувала і стимулювала особистісний і професійний саморозвиток студентів [6].

Одним із завдань вищої школи є підвищення рівня наукової підготовки майбутніх педагогів, розвиток їх творчих можливостей, формування дослідницьких умінь: уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, навички володіння сучасними методами пошуку, обробки і використання інформації, вміння її інтерпретувати й адаптувати у своїй професійній діяльності, вміння планувати та бачити перспективи, творчо мислити, самостійно здобувати знання, орієнтуватись у великих обсягах наукової інформації, генерувати нові ідеї, знаходити шляхи їх реалізації та втілювати безпосередньо у практику.

Наукові дослідження – це джерело педагогічного пошуку, що сприяє збагаченню теорії та практики педагогічної науки, забезпечує глибоке розуміння суті педагогічних явищ й інноваційне розв'язання неординарних педагогічних завдань.

Науково-дослідницька робота – це діяльність наукового характеру, пов'язана з науковим пошуком, проведенням досліджень, експериментів з метою розширення наявних і отримання нових знань, перевірки наукових гіпотез, встановлення закономірностей, що проявляються в природі й суспільстві, наукових узагальнень, наукового обґрунтування проектів [8, с.464].

Основними функціями дослідницької діяльності студентів є: розвиток у майбутнього фахівця мислення, умінь спостерігати, аналізувати, узагальнювати, виокремлювати

головне, вміти за небагатьма ознаками передбачати розвиток явища, бачити альтернативу очевидному рішенню, поєднувати точний розрахунок із здогадкою, формування навичок самостійної творчої роботи, розвиток інтересу до навчання, до науки загалом.

Найважливішим засобом розвитку людини є, як відомо, діяльність. Тому істотну роль у підготовці творчого фахівця відіграє його активна участь у вивченні проблем виховної практики, зокрема самостійний пошук матеріалу з проблем виховання, ознайомлення й вивчення різних наукових і навчально-методичних джерел, ретельний аналіз шкільної дійсності через спостереження, дослідження, пошук шляхів і методів розв'язання виокремлених проблем тощо.

Діяльність у напрямку ефективної підготовки майбутнього вчителя-вихователя має бути спрямована на отримання студентами нових знань про педагогічну дійсність, пошук і розв'язання проблем виховного характеру, тобто передбачає взаємодію суб'єкта цієї діяльності з об'єктами оточуючої дійсності з метою виявлення проблеми та розробки плану здійснення дослідження, пошуку засобів розв'язання дослідницько-пізнавальних творчих завдань та перевірки його результатів. При цьому діяльність студентів має бути скерована таким чином, щоби вони були здатні осмислити проблему в цілому, визначити завдання, обрати самостійно способи втілення поставлених завдань, оволодівали досвідом творчої діяльності.

До способів стимулювання творчо пошукової активності майбутніх педагогів у процесі вивчення навчального курсу «Теорія і методика виховної роботи» слід віднести:

- мотивацію їх навчально-пошукової діяльності;
  - чітке визначення мети діяльності й кінцевих результатів роботи, способів її оцінювання;
  - збагачення педагогічного середовища новими враженнями та судженнями;
  - забезпечення привабливого творчого характеру пошукової діяльності;
  - спонування до генерування творчих ідей;
  - практична спрямованість навчальної діяльності;
- моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем тощо.

Навчальна діяльність у процесі вивчення субдисципліни спрямована на розвиток у студентів дослідницьких умінь, здатності вчитися, творчо самореалізуватися.

Дослідницька діяльність студентів у процесі вивчення курсу спрямована на отримання нових знань про педагогічну дійсність, пошук і розв'язання проблем виховного характеру, тобто передбачає взаємодію суб'єкта цієї діяльності з об'єктами оточуючої дійсності з метою виявлення проблеми та розробки плану здійснення дослідження, пошуку засобів розв'язання дослідницько-пізнавальних завдань та перевірки його результатів. При

цьому викладач скеровує діяльність студентів таким чином, щоби вони були здатні осмислити проблему в цілому й оволоділи досвідом пошукової творчої діяльності, допомагає їм в організації самостійного пошуку.

Завдання викладача, який керує навчально-дослідницькою діяльністю студентів, полягає в наступному: визначення проблематики досліджень, надання допомоги студентам в оволодінні методами наукового дослідження та проведення експериментального вивчення практики, допомога в обробці результатів дослідження та формулюванні проблем; відбір та рецензування студентських статей і доповідей на семінари та наукові конференції.

Тематика завдань навчального дослідження повинна відповідати завданням навчальної дисципліни, тісно пов'язуватися з практичними потребами фаху та відображати реальні проблеми педагогічної дійсності. Серед таких, зокрема, професійна спрямованість старшокласників; читацькі інтереси школярів; вплив засобів масової інформації на особистість дитини; сформованість моральних якостей в учнів; взаємини підлітків з однолітками, дорослими; ставлення школяра до власного здоров'я; громадянська активність учнів; вивчення здібностей школярів та створення умов для їх розвитку тощо.

Технологія здійснення навчального дослідження включає такі етапи: перший – етап пошуку інформації та аналізу проблеми; другий – етап проведення навчального дослідження; третій – узагальнення результатів навчально-дослідної роботи. Зміст роботи студента у процесі здійснення навчального мікродослідження є таким (див. табл. 2).

Таблиця 2

Зміст роботи студента-дослідника у процесі здійснення навчального мікродослідження

<i>Назва етапу</i>	<i>Зміст діяльності студента-дослідника</i>
Пошуку інформації та аналізу проблеми	<ul style="list-style-type: none"> - знайомство з інформаційними джерелами; - виявлення та формулювання можливої проблеми; - пошук та аналіз інформації щодо досліджуваної проблеми; - формулювання можливих гіпотез вирішення проблеми і вибір остаточного варіанту
Проведення навчального дослідження	<ul style="list-style-type: none"> - розробка плану навчального дослідження; - вибір методів, методик проведення навчального дослідження та їх практичне застосування; - обробка, аналіз та узагальнення отриманих результатів; - вибір способів, форм, методів засобів поліпшення отриманих результатів;

	- підготовка наукового повідомлення з досліджуваної проблеми
Узагальнення результатів навчально-дослідної роботи	- написання наукової статті, виступ на конференції; - публікація наукових матеріалів.

Визначальною ознакою дослідницької діяльності студентів у межах навчальної дисципліни є наявність таких елементів, як практична методика дослідження, матеріал практичного вивчення проблеми, аналіз отриманих даних, висновки щодо досліджуваної проблеми.

Спостереження студентів у процесі дослідницької діяльності, висновки з проведених досліджень, аналіз продуктів діяльності допомагають розглянути виховну проблему комплексно й методично грамотно обрати способи її вирішення.

Способи діяльності студентів у процесі вивчення навчального курсу взаємопов'язані й у організаційному, й у часовому відношеннях, що сприяє тому, що знання, багаторазово повторюючись, набувають глибокого, інтегрованого характеру, а уміння, формуючись поетапно, стають більш міцними.

Таким чином, інтегрований практико-орієнтований характер педагогічної підготовки студентів у процесі вивчення субдисципліни, поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю, включення студентів у дослідницько-пошукову діяльність з вивчення проблем реальної виховної практики є умовою формування готовності майбутніх учителів до практичної виховної діяльності.

Література:

1. Анненкова Н.В. Педагогические условия формирования практической готовности будущего учителя как субъекта воспитательной деятельности / Н.В. Анненкова [Электронный ресурс] // Ученые записки. Электронный научный журнал Курского государственного университета. – 2008. – №4. – С. 39-45. – Режим доступа: <http://elibrary.ru/item.asp?id=11699324>
2. Винниченко Н.Л. Модель воспитательной деятельности студентов педвуза в процессе профессионального обучения / Винниченко Н.Л. [Электронный ресурс] // Вестник Томского государственного педагогического университета. – 2005. – № 2. – С. 21-25. – Режим доступа к журналу: <http://elibrary.ru/item.asp?id=11612579>
3. Вербицкий А.А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения / А.А. Вербицкий. – М.: ИЦ ПКПС, 2004. – 84 с.

4. Дубасенюк О.А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: монографія / Дубасенюк О.А., Семенюк Т.В., Антонова О.Є. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. – 193 с.
5. Дубасенюк О.А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога: монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. – 367.
6. Іванчук Г. П. Основні орієнтири гуманізації вищої педагогічної освіти / Іванчук Г. П. // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред. : Мартинюк М. Т.]. – Умань : ПП Жовтий, 2011. – Ч. 1. – С. 70-77.
7. Концепція загальної середньої освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – N 2.
8. Методологія наукової діяльності: навч. посібн. / Д.В. Чернілевський, О.Є. Антонова, Л.В. Барановська та ін. ; за ред. Д.В. Чернілевського. – [2-ге вид., доповн.]. – Вінниця: Вид-во АМСКП, 2010. – 484 с.
9. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.
10. Ярмачев И. Воспитательный потенциал учебных дисциплин / И. Ярмачев // Высшее образование в России. – 2004. – № 9. – С.64-70.